

Kaupunginjohtajan katsaus

Talousarvioehdotus vuodelle 2023 – Käyttötalous kohti tasapainoa.

Tuleva talousarviovalmistelu on käynnistynyt poikkeuksellisena. Keskeisenä ohjaavana tekijänä on ollut valtuuston jo toukokuussa 2022 päättämä talouden sopeutusohjelma, jonka täytäntöönpanoon ja sen toteutukseen tuleva talousarvio keskittyy. Tähän samaan toiminnansuunnittelun viitekehykseen yhdistyy vielä itsenäisyyden ajan suurin uudistus kuntakentällä eli hyvinvointialueiden käynnistyminen talousarviovuoden alusta lukien. On kuitenkin huomioitava, että hyvinvointialueuudistus muuttaa kuntasektorin ennakoitavuutta osin helpottavasti, mutta samalla vaarallistaa talouden toteutumisen arviota, jossa tulopohjan ja elinvoiman kehittyminen korostuu ja tulee korostumaan myös jatkossa merkittävästi. Tähän toimintaympäristöön olemme etenemässä. Tätä työtä on helpottanut valtuustokauden alussa päätetty strategia, joka on osoittanut painopisteet myös talouden sopeutusohjelman osalta.

Toisekseen maailmantilanteen raju muutos Venäjän hyökkäyssodan vuoksi on tuottanut lukuisia ennakoimattomia muuttujia myös kuntien ja kaupunkien talouteen niin energianhinnan kuin rahoitusmarkkinoiden vakauteen, mikä vaikeuttaa ja haastaa talousarvion ja sen kehityksen ennakoitavuutta merkittävästi. Riskit ja niiden vaikutukset ovat korostumassa ja kuntien reagoitakyky puolestaan heikkenemässä. Tämä edellyttää kunnilta lähitulevaisuudessa vahvaa käyttötaloutta ja sen kykyä puskuroida kuntien haasteita, onpa kyse sitten investointitarpeista tai yllättävistä menoista.

Käyttötalouden tasapainotusprosessi osoittaa selkeästi, että suunnitellut toimenpiteet ovat kääntämässä kaupunkimme kehityksen oikeaan suuntaan, mutta sen toteutuminen kokonaisuudessaan edellyttää vielä määrätietoista ja sitoutunutta sekä pitkäjänteistä prosessia tasapainotavoitteeseen pääsemiseen saakka. Työ on käynnistynyt ja huolimatta vaikeista päätöksistä, joita valtuusto on tehnyt, tulokset alkavat hiljalleen myös konkretisoitua jo tämän talousarvioesityksen lopputuloksessa, edellytyksellä että kustannukset ja muuttuvat riskit kyetään pitämään hallinnassa.

Vuoden 2022 tilinpäätösennusteen mukaan kertynyttä alijäämää olisi vuoden lopussa 17,3 miljoonaa euroa. Vuoden 2023 talousarvioesitys on ylijäämäinen, kuten myös suunnitelmavuosien 2024-2026 esitykset. Talousarviota laadittaessa ja toteutettaessa on välttämätöntä saada ylijäämäiset tilinpäätökset, jotta kertyneet alijäämät kyetään hoitamaan kuntalain edellyttämällä tavalla tasapainoon. Kertynyttä alijäämää ei kuitenkaan saada katettua lain edellyttämässä ajassa vuoden 2023 loppuun mennessä eikä myöskään vielä suunnitelmakaudella. Alijäämää saadaan kuitenkin pienennettyä 14,7 miljoonaa euroa suunnitelmakaudella, joten suunta on oikea. Näiltä osin kriisikuntakriteerit alijäämän osalta täyttyvät, mutta nykyinen suunta ja siitä kiinnipitäminen

osoittaa uskottavalla tavalla sen, että sopeutusohjelmamme ratkaisut tuottavat toivotun lopputuloksen ja kaupunkimme kasvaa kokoisekseen.

Vuoden 2023 vuosikate on 9,9 miljoonaa euroa ja tilikauden tulos on 4,8 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Vuoden 2023 talousarvioehdotuksen menot ovat 68,2 miljoonaa euroa. Perusturvatoimialan vuoden 2022 arvioidut menot, n. 110 miljoonaa euroa siirtyvät hyvinvointialueelle. Samalla siirtyy myös osa verotuloista ja valtionosuus lähes kokonaan. Vuoden 2023 tuloveroprosentti 9,11 %, määräytyy vuoden 2022 veroprosentin mukaan vähentämällä siitä 12,64 %-yksikköä. Sote-uudistuksen rahoitusjärjestelmien tasausjärjestelmät ja muutosrajoittimet rokottavat erityisen rankasti kuntia, joissa on ollut keskimääräistä korkeammat sote-menot. Todennäköistä on, että valtionosuudet vuonna 2024 ovat negatiiviset, joten tältä osin tilanne pysyy haastavana. Lautakuntien käyttötalouden talousarvioehdotukset on pääosin huomioitu sellaisinaan.

Suunnittelukaudella kaupungin investointitaso on bruttona noin 40 miljoonaa euroa. Suurimmat yksittäiset investoinnit ovat uimahallin peruskorjaus ja koulu- ja päiväkotiverkon vaatimat investoinnit. Sauvosaaren liikuntahalli on päätetty rahoittaa leasingrahoituksella. Yhtenä huomiona on lisäksi vesi- ja viemäriverkon sekä siihen liittyvän hule-vesiverkon rakentamisen ja uudistumisen nopeuttaminen. Tämä on välttämätöntä pidemmän aikavälin riskienhallinnan näkökulmasta, jotta vältymme yllättäviltä kustannuksilta perusinfraamme suhteen ja samalla helpotamme tulevaisuuden investointien toteutumista asianmukaisina. Valtion päätöksellä Sahasaarenkadun tieyhteyden rakentamiseen saadaan 14 miljoonaa valtionavustusta, joka maksetaan kaupungille useammassa erässä ja vähentää osin vuosittaista lainanottotarvetta. Lainakanta pienenee vuonna 2023 n. 8,3 miljoonalla eurolla ja pysyy samalla tasolla koko suunnittelukauden. Lainakannan osalta riskinä on, että inflaation mukanaan tuoma merkittävä korkotason nousu tuottaa haastetta myös käyttötalouteen, koska nousevat korkokulut rasittavat suoraan käyttötaloutta.

Kokonaisuutena talousarvioesitys ja taloussuunnitelma osoittaa, että pitkäjänteinen työ ja tavoite kaupungin talouden tasapainottamiseksi kokonaisuutena myös saavutetaan. Tämä on mahdollista toteuttaa yhdessä osaavan ja sitoutuneen henkilöstömme kanssa. Meidän kaikkien tulee kuitenkin puhaltaa yhteen hiileen ja työnantajan tulee tukea koko organisaatiota yli toimialarajojen rakentavalla ja asianmukaisella tavalla niin strategisella kuin operatiivisella tasolla. Vahvalla ja yhtenäisellä linjalla voimme kehittää elinvoimaamme ja kaupunkilaisten sujuvaa arkea entistäkin paremmaksi, jotta olemme jatkossakin Kemi, enemmän kuin kaupunki ja vieläpä vihreä sellainen.

Kemissä 23.11.2022

Matti Ruotsalainen
Kaupunginjohtaja